

Szkoła Prawa Niemieckiego im. Prof. Marcusa Luttera przy Wydziale Prawa i Administracji Uniwersytetu Warszawskiego we współpracy z Wydziałem Nauk o Państwie i Prawie Uniwersytetu w Bonn przy wsparciu finansowym DAAD zorganizowała polsko-niemiecką konferencję naukową:
PRAWNE KONSEKWENCJE WOJNY NA UKRAINIE

Konferencja odbyła się 20 października 2022 r., godz. 14:00-18:00 w Sali Senatu Uniwersytetu Warszawskiego

W pierwszej części wygłoszone zostały następujące referaty:

- **Prof. Dr. Alexander Proelß** (Uniwersytet w Hamburgu)

Rosyjska wojna napastnicza przeciwko Ukrainie a prawo międzynarodowe: analiza

Podstawowe tezy wystąpienia

1. Rosyjski atak na Ukrainę od 24 lutego 2022 r.
 - narusza zakaz użycia siły określony w art. 2 nr 4 Karty Narodów Zjednoczonych
 - stanowi atak zbrojny w rozumieniu art. 51 Karty Narodów Zjednoczonych. W konsekwencji zastosowanie ma kompleksowe prawo do indywidualnej i zbiorowej samoobrony.
 - narusza zakaz agresji, który w opinii Międzynarodowego Trybunału Sprawiedliwości (MTS) stanowi zobowiązanie erga omnes
 - jako oczywiste naruszenie Karty Narodów Zjednoczonych, stanowi przestępstwo agresji w świetle prawa międzynarodowego w rozumieniu art. 5 ust. 1 lit. d i art. 8a Rzymskiego Statutu Międzynarodowego Trybunału Karnego.
2. Rosja nie jest jednak stroną Statutu Rzymskiego, co oznacza, że Międzynarodowy Trybunał Karny (MTK) nie jest uprawniony do wykonywania jurysdykcji zgodnie z art. 15 bis ust. 5 Statutu Rzymskiego.
3. Obecnie Rosyjski atak na Ukrainę w międzynarodowym prawie karnym uznawany jest jako zbrodnia przeciwko pokojowi.

- **dr hab. Patrycja Grzebyk, prof. ucz.** (Uniwersytet Warszawski)

Karna odpowiedzialność międzynarodowa za zbrodnie na Ukrainie

Podstawowe tezy wystąpienia

1. Rosyjska wojna napastnicza przeciwko Ukrainie spełnia definicje zbrodni agresji według:
 - Wyroku w Norymbergii: wywołanie wojny napastniczej to zbrodnia agresji,
 - Rezolucji nr 3314 przyjętej przez Zgromadzenia Ogólne ONZ 14.12.1948 r. nr 3314 (zbrodnia agresji to użycie siły zbrojnej przez państwo lub grupę państw przeciw suwerenności terytorialnej lub niezawisłości politycznej innego państwa (bez względu na to czy należy do ONZ).
 - Art. 8 bis Statutu Rzymskiego („planowanie, przygotowania, inicjowania lub wykonania, przez osobę zajmującą pozycję pozwalającą na sprawowanie efektywnej kontroli nad politycznymi lub militarnymi działaniami państwa lub też nimi

kierowanie, aktu agresji, który przez swój charakter, wagę lub skalę w sposób oczywisty narusza Kartę Narodów Zjednoczonych”)

2. Rosyjska wojna napastnicza przeciwko Ukrainie spełnia definicje zbrodni agresji zawartych w prawie krajowym, także rosyjskim:
 - PL Art. 117. § 1. :*Kto wszczyna lub prowadzi wojnę napastniczą*
 - UKR Art. 437: *Planowanie, przygotowanie lub prowadzenie wojny agresywnej lub konfliktu zbrojnego lub spiskowanie w tym celu (...) Prowadzenie wojny agresywnej lub agresywnej operacji wojskowej*
 - RUS Art. 353 :*Planowanie, przygotowanie lub rozpętnanie wojny agresywnej (...) Prowadzenie wojny agresywnej*
 - GER – Pkt 13: *Ktokolwiek prowadzi wojnę agresywną lub dokonuje aktu agresji, który przez swój charakter, wagę, skalę stanowi rażące naruszenie KNZ(...) Ktokolwiek planuje, przygotowuje, rozpoczyna wojnę agresywną lub inny akt agresji*
3. W ramach przypisywania odpowiedzialności karnej pojawiają się następujące problemy interpretacyjne
 - Uzasadnienie prawne
 - Potencjalny krąg oskarżonych
 - Kwestia immunitetu
 - Jedna czy wiele agresji
 - Co jest rażącym naruszeniem?
4. Niepewne jest, czy rosyjska wojna napastnicza spełnia definicje:
 - Ludobójstwa
 - Zbrodni przeciwko ludzkości
5. Brak jest pewności przed jakim sądem należałoby pociągnąć do odpowiedzialności karnej podmioty, które wywołały wojnę?
 - Międzynarodowy Trybunał Karny
 - Sądy krajowe
 - Trybunał specjalny
 - Trybunał hybrydowy (ZO ONZ, RE, UE)

dr hab. Olesya Radyshevska, Sędzia Sądu Najwyższego Ukrainy, Administracyjny Sąd Kasacyjny

Prawa człowieka i funkcjonowanie organów sądowych w Ukrainie w czasie wojny

Podstawowe tezy wystąpienia

1. System sądownictwa w warunkach wojny:
 - 14% (95) sądów apelacyjnych i okręgowych nie funkcjonuje

- 11% (83 z 777) sądy całkowicie zniszczone lub uszkodzone
 - 26% (200) sądów zmieniło swoją właściwość terytorialną z powodu braku możliwości kontynuacji działalności podczas stanu wojennego
2. W okresie 24.02.2022 do 02.10.2022, czyli w warunkach wojny
 - liczba orzeczeń wydawanych przez sądy wyniosła: 3 866 671
 - liczba spraw rozpatrywanych przez Sąd Najwyższy wyniosła: 36 189
 - liczba spraw rozpatrywanych przez Sąd Najwyższy w trybie online wyniosła: 1 776
 3. W Ukrainie istnieje rozbudowany szeroki dostęp online do rejestrów sądowych. Dzięki transmisji online zachowywana jest zasada jawności postępowania.
 4. Od momentu wybuchu wojny sędziowie potrącają 40-60% wynagrodzenia sędziego na potrzeby Sił Zbrojnych Ukrainy. Od marca do września 2022 r. przekazano ponad 188 mln hrywien (około 4.7 mln dol)
 5. Do Sił Zbrojnych Ukrainy wstąpiło:
 - 4 sędziów SN
 - 15 pracowników SN
 - 60 sędziów sądów niższej instancji
 - kilkaset pracowników sądów

W drugiej części konferencji odbyła się dyskusja. Panelistami, oprócz prelegentów byli:
Konrad Marciniak – Dyrektor Departamentu Prawno-Traktatowego MSZ
Florian Frank – Dyrektor Wydziału ds. Nauki i Badań Naukowych Ambasady RFN w Warszawie
Dyskusję moderowała dr hab. Patrycja Grzebyk.

Patronat medialny nad konferencją objęli:

1. Dziennik Rzeczpospolita
2. Wydawnictwo C.H. Beck